

4.2/4081/2012
SID 1 (2)

RÅDET TILL SKYDD FÖR STOCKHOLMS SKÖNHET

2012.09.03
SR Dnr 2011-0416

Till
Kulturnämnden
Miljönämnden
Stadsbyggnadsnämnden

Ang. Stockholms innerstads kulturhistoriskt intressanta bensinstationer

Under de senaste decennierna har ett stort antal av Stockholms bensinstationer av olika skäl tvingats till nedläggning. Detta har medfört att många samtidshistoriskt intressanta miljöer försvunnit. Stationerna har levt farligt eftersom deras verksamhet associerats till bilismens negativa miljöpåverkan. Samtidigt har dessa miljöer haft viktiga funktioner som mötesplatser och serviceställen. Arkitekturen har för det mesta burit funktionalismens drag med ett stramt formspråk där skyltar och logotyper varit viktiga delar av uttrycket.

Under åren 2000-2010 bifölls inte mindre än 25 rivningslov för trafikmiljöer i Stockholms innerstad. Av dessa har flertalet varit bensinstationer. Exempelvis har Gulf-stationen vid Strandvägen, Shell vid Norra Bantorget och BP-stationen vid Ringvägen helt försvunnit (om den sistnämnda minner dock en replik av den mosaikvägg som annonserade verksamheten), medan Centralgaraget vid Vanadisvägen avetablerats som servicestation för bilar, även om det större byggnadskomplex det ingick som en del i fortfarande finns kvar. Den arkitektoniskt mycket intressanta, helt uppglasade Shell-stationen vid Strandvägen (ritad av Peter Celsing och byggd 1955), har också avvecklats som bensinstation. Byggnaden som sådan är visserligen fortfarande förhållandevis intakt, men den utställningsverksamhet som bedrivs där idag saknar helt koppling till den ursprungliga användningen.

Idag finns ett fåtal innerstadsstationer fortfarande i bruk. Samtliga lever under hot om nedläggning. De tidigare Caltex-anläggningarna vid Norr Mälarstrand och Lindhagensplan visade ursprungligen upp intressant arkitektur, men i båda fallen har denna gått förlorad för nya, helt standardmässiga servicebyggnader. Kvar finns däremot tidigare Pratts (nu Statoil) i korsningen Birger Jarlsgatan-Kungstensgatan (ritad av Sven Warnér och uppförd 1926, men senare förändrad i flera steg*), tidigare Garage AB Union vid Värtavägen (ritad av Arvid Bjerke och byggt 1938) och det atombombssäkra Katarinagaraget med den tidigare IC-stationen (nu OKQ8) vid Katarinavägen (ritad av Allan Werner och uppförd 1952-57), alla tre synnerligen intressanta ur såväl arkitektoniskt som samhälls- och kulturhistoriskt perspektiv.

Som ett betydande uttryck för Stockholms moderna historia anser Skönhetsrådet att dessa miljöer bör skyddas och bevaras inför framtiden. Hur man ska gå tillväga för att åstadkomma detta behöver naturligtvis undersökas närmare, men rådets uppfattning är att detta bäst torde kunna ske om också verksamheterna, som än idag fyller ett viktigt syfte, får fortsätta. Likaså skulle Skönhetsrådet önska att Celsings stationsbyggnad vid Strandvägen (en gata som i sig är en bilhistoriskt viktig miljö – 1897 utdelades den första fortkörningsboten där till en av de utställda bilarna på Stockholmsutställningen i samband med en provkörning och under en lång rad av år skeppades en stor mängd importerade bilar just hit) på sikt kunde tas i anspråk som ett studiecenter för bilismens utveckling i Stockholm sedd över tid, gärna i kombination med ett showroom för innovativ miljövänlig motorfordonsteknik.

Stockholm som ovan

RÅDET TILL SKYDD FÖR STOCKHOLMS SKÖNHET

Anders Bodin

Martin Rörby

*Dessutom närmaste granne med Svenska Shells huvudkontor med bensinstation som ritades 1925 av Albin Stark under medverkan av Fjodor Ivanovitj Lidvall, den ryske tsarens tidigare hovarkitekt.